

Další premiérou večera je kompozice Weltraumschrott, německého skladatele a varhaníka Dominika Sustecka, která zazní v originální autorské úpravě a interpretaci. Dominik Susteck byl varhaníkem Sankt Peter Kunst-Station, bytostně svobodné umělecké duchovní platformy v Kolíně nad Rýnem, tedy v Köln am Rhein.

Ještě pře časem se bez němčiny nikdo neobešel, dnes už dáváme přednost základkovské angličtině, a je to škoda, protože název skladby přesně popisuje, o co tam půjde. Jednoduše řečeno, celý svět se stejně promění ve vesmírný prach. Ve varhanách a zvuku orchestru je analyzován tento svět. Staré i nové se setkává se zkušeností improvizace a dlouhých dějin dvacátého století. Kompozice je postavena na poptávání a reflexi hudebnosti a představ o hudebnosti ve dvacátém století, podpořená možná poněkud zatěžkanou zkušeností varhaníka ve století jednadvacátém. Je-li to dobře, nebo špatně už ponecháme na posluchačích.
Angažmá Dominika Sustecka umožnil Česko-německý fond budoucnosti.

Na závěr koncertu zazní objednávka pro BCO a varhany, skladba australského skladatele Jona Rose Mendel's Mix. V třívěté kompozici *Mendlův mix* pro orchestr a dirigenta, inspirované Mendlovými genetickými experimenty, skladatel nereflektuje pouze mimohudební aspekty inspiračního zdroje, ale též strukturálně usouvztahuje jednotlivé složky nositelky genetické informace DNA s konkrétními hudebními parametry (výšky a trvání tónů, rytmické struktury). Fakt, že nukleové báze DNA vytvářejí párové struktury, inspiroval též orchestraci, v níž jsou nástroje (kromě varhan a smyčců) spárované do dvojic (duetů). Instrukce v partituře nechávají poměrně velkou volnost dirigentovi, jehož zvláštní role je zdůrazněna v podnázvu kompozice. Orchester a dirigent zde tvoří pár s neobvykle uvolněným vztahem.

Jan Krejčík (*1974) absolvoval obor dirigování v roce 2000 na pražské AMU ve třídě Jiřího Bělohlávka a skladbu a instrumentaci na pařížské Conservatoire national supérieur de musique (2004 a 2006).

Viktor Pantůček

BCO finančně podporují: **Statutární město Brno, Ministerstvo kultury ČR a Česko-německý fond budoucnosti**

Mediální partneři: **ČRo, HIS VOICE, OperaPlus, KlasikaPlus, Brno Město hudby, AlterEcho**

www.bcorchestra.cz

JSME NA FACEBOOKU, INSTAGRAMU, TWITTERU a máme YOUTUBE kanál

PEAS IN THE POD / HRÁŠEK V LUSKU

Besední dům, 4. listopadu 2021 v 19:30

Pavel Křížkovský / Mirvis – **Requiem**

Mauricio Kagel - **Phantasie für Orgel mit Obbligati** (původní brněnské verze)

Jan Krejčík – **DNA** (světová premiéra)

Dominik Susteck – **Weltraumschrott – Garagenband** (světová premiéra komorní verze)

Jon Rose – „**Mendel's Mix**“ (objednávka BCO)

Dominik Susteck – varhany

Jon Rose – virtuální performance z Austrálie

Ladislav Mirvis Mirvald – elektronika

Jakub Herzán, Martin Kotulan, Václav Jeřábek – zpěv

Brno Contemporary Orchestra/ Jan Krejčík - dirigent

Je večer, prší a mnozí pracují. Vyplňují formuláře, řeší promeškané e-maily, počítají faktury a děsí se toho, co ještě musí udělat. Je večer, prší a mnozí dělají to, co se normálně při dešti dělá; čtou, koukají na televizi, vaří a těší se do postele. Jsou však i tací, kteří poslouchají zvuk deště, třídí nové přírůstky svých sbírek, nebo pozorují mraky, které vlastně není moc vidět. Nebo si jenom mraky představují, protože možná ví, jak se to má udělat, aby je viděli. Asi sledují z dnešního pohledu naprosto zbytečné věci, které jim nevydělají, které jim nepřidají na prestiži, které je neproslaví. Dělají věci, které je rozhodně neužijí. Pro mnohé jsou to zbyteční a neúčinné exoty, tedy dle slovníku výjimečně zvláštní osoby a dle praxe naprosté nicky. Jsou dokonce i tací, kteří si dneska zašli na koncert.

Myslím při psaní tohoto textu na Mendla a říkám si, jak se na něj asi museli dívat, když místo svých kněžských povinností pozoroval počasí, nebo když místo učitelování sledoval barvy květů hrášku. Každoročně je v březnu vysadil, pak je zalíval a to nikoliv proto, aby je sklídl. Pak čekal a čekal, aby nakonec zjistil, že pět z deseti rostlinek má barvu červenou a zbytek bílou. Dneska už víme, že to ani tenkrát nebyl nesmysl, ale že to stálo u zrodu genetiky. A konečně po dvou stech letech se můžeme chlubit. Navíc z dnešního pohledu tušíme, že ona X a Y nabízejí pořad bezmeznou kulturní a společenskou diverzitu, ale že dnes slavnější a užitečnější 0 a 1 v originalitě a individualitě spíše selhávají. Kdoví, čeho bude Mendel, nebo někdo mu podobný zakladatelem příště?

My rozhodujeme o tom, jaký bude svět, a proto jsme se rozhodli věnovat dnešní koncert a vlastně veškerou sezonu všem těm, kterým nepřijde jako zbytečné poslouchat déšť a hlavně věnovat čas něčemu, co by se leckomu mohlo zdát, jako naprosto totální ztráta času.

Teď, když usedáte na svá místa, tak slyšíte ticho, ticho, které bylo nahráno v Bazilice Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně Ladislavem Mirvisem Mirvaldem. Strávil tam noc a nechal rozehrát prostor, který možná vzpomíná i na pohřeb Johanna Gregora Mendla. Nahrál ticho, poté jej pustil do baziliky a poté opět nahrál... a tak pořád dokola, dokud nevznikla zvuková socha. Pak znějí varhany.

Slavnostní desátou sezónou zahajujeme na první pohled poněkud nepatřičně a to zádušní mši Requiem od Pavla Křížkovského (1820 – 1883) z roku 1878. Tato tradiční liturgická kompozice, která pod taktovkou Leoše Janáčka zazněla na pohřeb Gregora Mendla v roce 1884, je však nezvykle aktualizována. Žádný kostel, žádný sbor, ale špičkový varhaník, tři zpěváci a prapodivný zvuk ticha. Možná dojde k propojení historie se současností a zpřítomnění mimořádného objevu Gregora Johana Mendla, jehož urputnost zůstala zachována ve zdech nádherné baziliky a přenesla se i na nás.

Český skladatel a sbormistr **Pavel Křížkovský** (1820 – 1883) pocházel z chudé rodiny, v hudbě byl zprvu samouk, a dokonce býval jako chlapec za své spontánní muzicírování i bit. Studoval filosofii v Olomouci a Brně, učiteloval v Opavě, až roku 1843 došel k rozhodnutí, že se stane knězem. Seznámil se s Františkem Sušilem, zaníceným sběratelem lidových písní, což ovlivnilo

jeho pozdější tvorbu. Právě v revolučním roce 1848 byl vysvěcen na kněze a usadil se na brněnské faře. Nejprve jen harmonizoval Sušilovy zápisy, později začal sám komponovat v duchu moravských národních písní. Tak vznikla jeho díla pro pěvecký sbor *Utonulá, Dar za lásku, Dívče* a mnohé další. Byl to skutečný mezník v českém individuálním cítění vokální tvorby, nad níž užasl i Bedřich Smetana. Podobně skladatel zazářil kostelními písněmi a kantátou k Velehradským slavnostem v roce 1863, složeným na počest milenia příchodu Cyrila-Konstantina a Metoděje na Moravu. Spolu s náboženským obsahem se v nich projevil i nadšení vlastenecké. Když ho Prozatímní divadlo v Praze vyzvalo k napsání opery, míra trpělivosti jeho nadřízených přetekla. Brněnský biskup, hrabě Schaffgotsche, rázně zasáhl a Křížkovskému jeho činnost s výjimkou komponování církevních skladeb zakázal. Skladatel se podřídil.

V další kompozici zvuky ticha nahradí nahrávky běžných událostí, zvuky dnešního uspěchaného života (*Obbligati*), které prožívají kupodivu i varhaníci. Zvuk svatby, pohřbu, klapotu deště i rámusení dopravy. To všechno je součástí kompozice *Phantasie für Orgel mit Obbligati* z roku 1967 v Argentině narozeného skladatele Mauricio Kagela, kterou pro brněnský koncert připravil Dominik Susteck a jeho asistent Tobias Hagedorn.

Hudební produkce generuje řadu chtěných i nechtěných projevů, kterým řada skladatelů nevěnuje více méně žádnou pozornost. Naopak tvorba rodáka z Buenos Aires **Mauricio Kagela** (1931 – 2008) je na reflexi, ironizaci a využívání nejrůznějších klišé, návyků a trivialit postavena. **Fantasie pro varhany a Obbligati** (běžné zvuky) z roku 1967 je famózní ukázkou Kagelova nadhledu. Skladba není ani moderní, ani postmoderní, ani tradiční, ani netradiční, není experimentální, ani provokativní a přesto je v ní všechno dohromady. Kagel prostě vždycky dokáže překvapit. Mimo náročný varhanní part, včetně improvizčních pasáží, je doplněn autentickými zvuky běžných denních událostí varhaníka, které zaznívají z nahrávky jako nedílná součást kompozice. Dominik Susteck, jediný možný interpret této skladby, říkal, že většinou se hraje Kagelova *Fantasie* až nakonec koncertu, jelikož se hraje do naprostého vyčerpání a ani hudebně není kam jít dál, ale my se nevzdáváme.... Člověk je totiž úžasný a vydrží mnohem víc, než si myslí.

Lidský genom je totiž souborná genetická informace obsažená v našich buňkách, kterou lze matematicky vyjádřit množstvím, jehož velikost je u člověka 3,2 miliardy znaků. Z tohoto počtu vzal hudební skladatel a dirigent Jan Krejčík sekvenci 2400 znaků a převedl je do tónových výšek. Jejich základem je šest prázdných strun kytary, na které aplikoval v každém taktu šestice písmen. Každý takt obsahuje jiný šestizvuk a vytváří jinou harmonickou barvu. To je základem partitury, jejíž ostatní parametry (instrumentace, artikulace, dynamika, délka formálních úseků) volil svobodně tak, aby výsledkem byla zvukově a výrazově pestrá kompozice. Tak vznikla DNA. Hudební skladatel, dirigent a sbormistr Jan Krejčík, působící ve francouzském Versailles, ji zkomponoval v roce 2014. Tato skladba nebyla dosud provedena a zazní tak ve světové premiéře.